

چشم امید به گفتگوی چهار جانبه و پیشروی گروه طالبان در میدان جنگ

سرمقاله

چشم انداز نامعلوم صلح

حفیظ الله زکی

پس از پایان دور چهارم نشست چهار جانبه صلح، گفته می شد که مذاکرات مستقیم با نمایندگان گروه های مسلح در نیمه ماه مارچ برگزار خواهد شد؛ اما موضع گیری شدید طالبان در برابر گفتگوهای صلح، آبی سردی روی حرارت به وجود آمده در باره صلح انداخت و در عمل این پروسه را به بن بست کشاند.

طالبان برای آغاز گفتگوها پیش شرط های قابل قبولی ارایه داد که در واقع به معنای رد گفتگوهای صلح تعبیر گردید. وزارت خارجه افغانستان نیز اعتراف کرد که گفتگوهای صلح به بن بست رسیده است. اما دیروز مشاور امنیتی نخست وزیر پاکستان اظهار داشته است که ممکن است تا پایان ماه اپریل مذاکرات صلح با شرکت نمایندگان مخالفان دوباره از سر گرفته شود. این در حالی است که نمایندگان با صلاحیت حزب اسلامی حکمتیار نزدیک به دو هفته است که در کابل به سر می برند و تا هنوز چندین بار با حکومت افغانستان نشست داشته اند. حزب اسلامی گلبدین حکمتیار که پیش از این خروج نیروهای خارجی را به عنوان پیش شرط صلح اعلام کرده بود، اکنون می گوید که خروج نیروهای خارجی از افغانستان را به عنوان یک هدف در نظر دارد و اکنون بدون کدام پیش شرط با حکومت افغانستان وارد مذاکره شده است. که یک گام مثبت به سوی توافق به شمار می آید.

از طرف دیگر گروه طالبان که پس از مرگ ملا عمر به دو گروه تقسیم شده بودند، در هفته گذشته اعلام کرد که پسر و برادر ملا عمر به ملا منصور بیعت کرده است. این مسأله می تواند دو بعد مثبت و منفی داشته باشد. از یک نگاه شاید این مسأله سبب شود تا طالبان از یک آدرس نتواند در مذاکرات شرکت کند. این امر بدون تردید روند مذاکرات صلح با طالبان را آسان تر می سازد. اما از سوسوی دیگر این مسأله می تواند پیام بدی برای حکومت مردم افغانستان باشد. این اتحاد نشان می دهد که طالبان در سال پیشرو منسجم تر در برابر حکومت خواهد جنگید. تحولات طالبان نیز نشان می دهد که طالبان بیشتر برای جنگ آمادگی می گردند تا برای صلح.

اظهارات سرتاج عزیز می تواند نشانه خوبی برای شروع مذاکرات باشد. به هر حال این یک واقعیت است که کلید حل مشکل افغانستان به دست پاکستان و متحدان آن است. اگر پاکستان بخصوص بخواهد صلح در افغانستان برقرار شود، دامنه ناامنی ها به میزان زیادی از این کشور برچیده می شود.

صلح با حزب اسلامی گرچند با بزرگنمایی از سوی دولت دنبال می شود؛ اما این مذاکرات تأثیر چندانی بر روحیه و زندگی مردم افغانستان ندارد. بسیاری از اعضای ارشد حزب اسلامی هم اکنون در حکومت شریک هستند و برخی از آنها در انتخابات ریاست جمهوری خود را کاندید کرده بودند و در عمل از تمام امکانات و فرصت های دولتی به نفع خود استفاده می کنند. اضافه بر آن برای گروهی که در سال های اخیر از عرصه های نظامی و سیاسی فاصله داشته، سهم شدن در قدرت یک فرصت به حساب می آید. در گذشته افغانستان بیشتر از سوی طالبان در معرض تهدید قرار گرفته و مردم از سوی طالبان در مناطق مختلف، شاهراه ها و شهرها کشته و زخمی می شدند. نه حزب اسلامی، نه همین خاطر اگرچه پیوستن حزب اسلامی را به دولت یک گام نیک و مثبت تلقی می کنند، اما آن را در راستای صلح و تأمین امنیت چندین مؤثر نمی دانند. گروه اصلی که هم به صورت افراطی به ویرانی افغانستان تلاش دارد و شهروندان ملکی و نظامی را بیرحمانه به قتل می رساند، گروه طالبان است. بنابراین صلح با این گروه می تواند تا حدی زیادی بر امنیت مناطق و ولایات کشور تأثیر بگذارد؛ در صورتی که صلح با این گروه، صلح با تمام بدنه طالبان باشد. یعنی نیروهای جنگی طالبان نیز همراه با رهبران شان از جنگ دست بکشند؛ نه این که رهبران طالبان در ساختار دولت سهم عمده را نصب گردند، اما نیروهای جنگی شان با نام و عنوان دیگر وارد کارزار نظامی شوند و آتش جنگ را تسهله ور نگه دارند.

در پایان ماه فبروری چهارمین دور نشست چهار جانبه میان افغانستان، پاکستان، ایالات متحده آمریکا و چین برگزار شد. در آخر نشست هفته نخست ماه مارچ را به عنوان آغاز گفتگوی رو در رو میان حکومت افغانستان و مخالفان مسلح دولت اعلام نمود. دو حکومت افغانستان و پاکستان از گروه های مخالف مسلح دولت خواست تا نماینده بسا صلاحیت خود را برای گفتگو چهار جانبه به اسلام آباد بفرستد. هفته نخست ماه مارچ به پایان رسید اما گروه های مخالف مسلح دولت به جزء حزب اسلامی گلبدین حکمتیار به دعوت دو کشور پاسخ نداد. گروه طالبان، بسه عنوان جدی ترین مخالف مسلح حکومت افغانستان گفتگو با حکومت افغانستان را رد نمود. این گروه یکبار دیگر، گفتگو با حکومت افغانستان را منوط به برآورده شدن پیش شرط های خود دانست. طرف های گفتگوی چهار جانبه اما، اظهار امیدواری کرد که تا پایان ماه مارچ گفتگوی رو در رو آغاز گردد. اما ماه مارچ به پایان رسید و خبری از گفتگوی صلح نشد. با پایان ماه مارچ موج از انتقادات از روند گفتگوی صلح آغاز شد. حکمت خلیل کزلی، معاون وزارت امور خارجه بیان داشت که پاکستان نقش مثبت در روند گفتگوی صلح افغانی بازی نکرده است. او صداقت پاکستان را زیر سوال برد. پیش از یک هفته از واکنش معاون وزارت امور خارجه می گذرد اکنون اما، عمر زاخیلوال، سفير افغانستان و نماینده خاص رئیس جمهور در امور پاکستان در یک نشست مشترک با سرتاج عزیز، مشاور امور خارجی نخست وزیر پاکستان شرکت نموده است و سرتاج عزیز گفته است که در روز های آینده دور جدید گفتگوی چهار جانبه برگزار خواهد شد. او همچنین بیان داشته است که اگر گفتگوی مداوم برگزار شود، احتمال دستاورد های مثبت زیاد خواهد شد.

در پایان چهارمین دور نشست چهار جانبه سرتاج عزیز، مشاور خارجی نخست پاکستان گفته بود که رهبران و خانواده

رحیم حمیدی

حکومت خواهد شد. در وضعیتی که گروه طالبان قلمرو خود را گسترش می بخشد و گفتگوی رو در رو با حکومت افغانستان را رد می کند، منجر به کاهش درآمد حکومت وحدت ملی شود، سخن گفتن از گفتگوی که هیچ نتیجه ای در بر نداشته است، امر غیر معقول به نظر می رسد.

حکومت افغانستان در وضعیت چشم امید به گفتگوی صلح بسته اند که گروه طالبان هم قلمرو نفوذ خود را گسترش بخشیده اند و هم خود را سازماندهی نموده است. بعد از انتشار خبر مرگ ملا عمر، رهبر پیشین طالبان این گروه دچار انشعاب شد. ملا رسول خود را از ملا منصور، رهبر کنونی طالبان جدا کرد. جدال سنگین میان این دو در ولایت زابل اتفاق افتاد. ملا یعقوب، پسر ملا عمر و ملا عبدالمنان، برادر ارشد ملا عمر از مخالفین ملا منصور بود و با او بیعت نکرده بود. اما چند روز قبل، گروه طالبان از انتشار خبرنامه ای بیان داشت که ملا یعقوب و ملا عبدالمنان با ملا اختر منصور بیعت نموده است و بست های کلان را در شورای گروه طالبان تصاحب نموده است. این بازسازی درونی به گروه طالبان کمک خواهد کرد تا مشروعیت خود را دوباره باز یابد و مخالفین خود را سرکوب و احتمالا پاکستانی را از ولایت نبرد دور کند. این ولایت نفوذ کرده است و یکبار دیگر در برابر نیروهای امنیتی افغانستان صف آرای شده است.

در گزارش های جدید نشان می دهد که فعالیت بسیاری از شبکه های مخابراتی در تعدادی زیادی از ولایت به خاطر گروه طالبان کاهش یافته است. فعالیت شبکه های مخابراتی منبع مهم درآمد برای حکومت وحدت ملی بوده است. بعد از تصویب مالیات بر مصارف مشتریان شبکه های مخابراتی میلیون ها دالر در ماه عاید حکومت وحدت ملی شده است. براساس مقایسات وزارت مخابرات در یک هفته در حدود ۷۸ میلیون افغانی عاید حکومت شده است. گسترش نفوذ گروه طالبان و کاهش فعالیت شبکه های مخابراتی منجر به کاهش درآمد و عایدات داخلی

گروه طالبان و دیگر گروه های مخالف مسلح دولت نیازمند گفتگو با پاکستان و بهبود روابط هند و پاکستان است. صلح در افغانستان بستگی تام و تمام با حل شدن مشکلات میان افغانستان و پاکستان و هند دارد. به دیگر سخن، تا زمانی که خط دورند و مسئله کشمیر میان پاکستان و هند حل نگردد کشور های منطقه به صلح دست نخواهد یافت. حکومت افغانستان برای دست یابی به صلح نیازمند گرفتن ابتکار آغاز گفتگو میان کابل-اسلام آباد و اسلام آباد-دهلی نو باشد. تا حل شدن معضلات میان سه کشور مسئله بنیادگرایی و دهشت افکنی از بنیاد حل گردد.

مقامات بلند پایه پاکستان با حضور نماینده حکومت افغانستان در حالی سخن از دور بعدی گفتگوی صلح می زند که طالبان حملات خود را گسترش داده است. جنگ در هلمند وارد مرحله جدید شده است. بسیاری ها، موفقیت دو طرف در هلمند را سرنوشت ساز خوانده است. پیروزی هر دو طرف در این ولایت منجر به پیروزی

توماس هابز در کتاب «لویاتان» می نویسد: «هیچ کس نمی تواند تصویری از آینده را در اندیشه خود داشته باشد، چرا که امروز، هنوز آینده نیست. در عین حال ما از تصاویر و برداشته های گذشته خود آینده ای را می پرورانیم.»

منظور هابز از این نوشته، دو مطلب است: نخست این که گذشته فقط زمینه ای برای پیش بینی آینده است. مطلب طرف و هوشمندانه دوم این که زندگی اجتماعی بر اساس تصورات و برداشته انسان ها ساخته می شود. از آن جایی که جانب هابز است. چرا که ما از استعداد و توان غیب گویی بی بهره ایم و تنها ابزار ما برای گمانه زنی درباره آینده، الگوهای تجدید شونده و ناپیوستگی ها و ایستایی ها و اخبار و اشعار تاریخ درباره طبیعت انسان است. این نیز واقعیتی است که آینده

استراتژی امنیت

قسمت اول

روابط ائتلافی، دیپلماسی عمومی، همیاری امنیتی، همیاری توسعه، همکاری علمی و تکنولوژیک، سازمان های بین المللی، و نمایندگی های دیپلماتیک باشند.

مفهوم امنیت ملی و کاربرد آن در استراتژی امنیت ملی

از آن جا که جوهره استراتژی امنیت ملی، امنیت است، این مفهوم باید مورد بررسی دقیق قرار گیرد. امنیت یک مفهوم چند وجهی است و به همین جهت درباره معنای آن اختلاف نظر زیادی وجود دارد. از همین رو «بری بوزان» معتقد است «امنیت ملی از لحاظ مفهومی، ضعیف و از نظر تعریف، مبهم و از نظر سیاسی، مفهومی قدرتمند باقی مانده است؛ چرا که مفهوم نامشخص امنیت ملی راه را برای طرح راهبردهای بسط قدرت توسط نخبگان سیاسی و نظامی باز می گذارد.» (۶) اما در مجموع می توان از تعاریف ارائه شده در مورد امنیت، نقاط مشترک ذیل را برداشت نمود:

۱- امنیت یک ارزش است و اغلب ارزشی برای رسیدن به سایر ارزش ها می باشد.

۲- امنیت همیشه در حال تغییر است و در درجات مختلف وجود خواهد داشت. برخی از ملت ها با افراد به دلایل گوناگون خود را بیشتر از سایرین امن احساس می کنند. میزان تهدید یا خطر، تعداد ارزش هایی که باید حمایت شوند، و انتظارات از آینده ممکن است متفاوت باشند.

۳- امنیت نه فقط نگرانی در مورد حفاظت از ارزش هایی است که قبلا به دست آورده شده اند، بلکه مربوط به انتظارات ما در مورد ارزش های آینده نیز می شود.

۴- امنیت بسه حداقل رسانیدن خطر یا تهدید را در بر می گیرد. این تهدیدها نه فقط از نوع سنتی و نظامی هستند، بلکه تهدیدهای جدید غیرنظامی نسبت به رفاه ملی نیز در نظر گرفته می شوند. (۷)

یکی از فرض های اساسی روش شناسی در تدوین استراتژی امنیت ملی این است که تعریف امنیت ملی باید دربرگیرنده تمامی متغیر های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، تکنولوژیک، و اقتصادی باشد که به گونه ای به قدرت و رفتار حکومت مربوط می شوند. امروزه گسترش قدرت های نرم افزارهای و جهانی شدن اطلاعات به چندگانگی عوامل تهدید در جنبه های جنبه های نظامی، اقتصادی، مدیریت سیاسی، علوم و فنون، ثبات اجتماعی، محیط زیست، تروریسم و ... کمک کرده است. به علاوه نا آشکار بودن و بی مرز بودن انقلاب اطلاعاتی، فرهنگ بسیاری از کشورها را در معرض تهدید قرار داده، به گونه ای که حفظ ویژگی های فرهنگی بومی، ارزش های سنتی، و جلوگیری از نفوذ فرهنگ خارجی، برای آن ها وظیفه ای سخت و دشوار شده است.

منافع دولت ها گاهی با یکدیگر متفاوت است و این امر به بروز درگیری بین آن ها می انجامد. بر این اساس، برنامه ریزی و تلاش مستمر برای تأمین امنیت ملی و یا گسترش دامنه آن یکی از مهم ترین اولویات های کشورها است. بدین خاطر است که اکثر کشورها به تدوین استراتژی امنیت ملی می پردازند. در نوشته حاضر تلاش می شود ملاحظات و ضرورت های تدوین استراتژی امنیت ملی بررسی شود. پیش از هر چیز لازم است مفهوم استراتژی، و چگونگی کاربرد مفهوم امنیت ملی در تدوین استراتژی امنیت ملی مورد کنکاش قرار گیرد.

مفهوم استراتژی

می توان گفت استراتژی، هنر و علم استفاده و توسعه نیروهای سیاسی، اقتصادی، روانی و نظامی در هنگام جنگ و صلح است تا به منظور افزایش احتمال پیروزی و کاهش احتمال شکست، از سیاست های اتخاذ شده حداکثر حمایت صورت پذیرد. (۴) استراتژی خواه «فن مدیریت و هدایت کلیه منابع جامعه در جهت تحقق و نیل به هدف مشخص» و خواه «برنامه ای که نظام با استفاده از همه امکانات خود می خواهد به اهداف حیاتی برسد» و یا هر تعریف دیگری داشته باشد، حاکم از برنامه و طرحی مشخص برای رسیدن به هدفی مشخص است. به عبارت دیگر استراتژی از سه عنصر اهداف، راه ها، و ابزارها تشکیل می شود.

اهمیت وجود استراتژی از این حقیقت ناشی می شود که ابزارهای مختلف سیاسی، اقتصادی، و نظامی ملت با وجود کاربردهای مختلف باید به طور کلی در راستای یک هدف مشخص و مشترک

را فقط پژوهش در مورد آن شکل می دهد، زیرا اغلب بر مبنای آینده نگری و پیش بینی های خود، به گونه ای عمل می کنیم که اسباب تحقق آن ها فراهم می شود. (۲) می توان گفت آینده های بسیاری وجود دارند؛ اما بسیاری از صاحب نظران در مطالعات آینده نگری بر این باورند که سیاست می تواند بر آینده تأثیر بگذارد. استدلال آن ها این است که فعال بودن، یا بی عملی و سستی افراد بر تحولات آینده تأثیر بسزایی خواهد گذارد. از آن جایی که ما دارای حق انتخاب های گوناگون هستیم، آینده های محتمل بسیاری هم وجود دارند که وقوع آن ها بستگی به آن چه که دیگران انجام می دهند خواهد داشت. (۳)

این نیز صحیح است که پیش بینی ها ناقص هستند؛ بسیار دشوار است که ما آن چه را که هنوز اتفاق نیفتاده را در پیش بینی برای آینده در نظر بگیریم. به دلیل مشکلات ناشی از نادرست بودن و ناقص بودن، تمام برنامه هایی که بر پایه پیش بینی استوارند در معرض خطر اشتباه بودن قرار دارند. آن دسته از پیش بینی ها و برآوردهای مربوط به آینده که صرفاً مبتنی بر روندهای امروزی هستند، ممکن است موجب گمراهی شوند. اما برنامه ریزی استراتژیک برای آینده چنان چه پویا باشد، با کسب اطلاعات جدید، در پیش بینی ها تجدید نظر صورت می گیرد و برنامه هایی را که بر اساس آن پیش بینی ها تنظیم شده بود نیز مورد بازنگری قرار می گیرند و در نتیجه همواره آمادگی برای مقابله با مخاطرات آتی ایجاد می گردد.

همان گونه که می دانیم در نظام بین الملل، کشورها از لحاظ امکانات و توانایی های مادی و معنوی در یک سطح قرار ندارند،

کارتون روز

بدون شرح

ع ۹۵

روزنامه افغانستان از همه دانشمندان و نویسندگان دعوت به همکاری می نماید.

هیئت تحریر در ویرایش مطالب دست باز دارد. مقالات وارده بازگردانده نمی شود. مسئولیت مقالات به عهده نویسندگان آنها است و تنها سرمقاله یانگتر دیدگاه روزنامه افغانستان میباشد.

روزنامه افغانستان بخش دری و پشتوی روزنامه اوت لوک افغانستان است.

www.dailyafghanistan.com
Email: thedailyafghanistan@yahoo.com

صاحب امتیاز: دکتر حسین یاسا
مدیر مسول: محمد رضا هویدا
سردبیر: حفیظ الله زکی
کاریکاتوربست: خالق علی زاده

دیزاین: علی اصغر زاهدی، مصطفی جعفری
مسئول وب سایت: غلام عباس اصلان

آدرس: کابل، شهرک امید سبز، فاز چهار، کوچه ششم، خانه نمبر ۱۳۷-۷

